

Hardsyssel Historisk Samfund udsender med jævne mellemrum et elektronisk nyhedsbrev til vores medlemmer med stort og småt om arrangementer, hvad bestyrelsen har gang i, og hvad du som medlem kan forvente og glæde dig til.

Invitation til årsmøde i Historisk Samfund på Agroskolen i Hammerum

Agroskolen i Hammerum er ramme om Hardsyssel Historisk Samfunds årsmøde og generalforsamling 2023 lørdag den 11. marts kl. 14-17. Alle er velkomne. Adressen på Agroskolen er Hammerum Hovedgade 7, 7400 Herning.

Ved årsmødet holder professor emeritus Johannes Nørregaard Frandsen foredrag med den spændende titel "Da landbolivet blev en by i provinsen: Kulturen på landet 1950-2023". (Læs andetsteds i dette nyhedsbrev om Johannes Nørregaard Frandsen, og hvad hans foredrag kommer til at handle om).

Efter foredraget og kaffe holder Hardsyssel Historisk Samfund sin generalforsamling. Programmet for dagen er følgende:

Kl. 14.00: Velkomst.

Kl. 14.10: Johannes Nørregaard Frandsen holder foredrag.

Kl. 15.10: Kaffe og kage. Pris pr. person, inkl. entré, 150 kr. for medlemmer og 200 kr. for ikke-medlemmer.

Kl. 16.00: Foreningens generalforsamling med dagsorden ifølge vedtægterne.

Bemærk: Forslag, der ønskes behandlet på generalforsamlingen, skal være sendt til formand Gudrun Gormsen på mailadressen gudrun.gormsen@hotmail.com senest 8 dage før generalforsamlingen.

Vigtigt: Af hensyn til kaffen er tilmelding til årsmødet nødvendigt. Tilmelding kan ske på Hardsyssel Historisk Samfunds hjemmeside www.hardsyssel.org Tilmelding kan også ske telefonisk til Gudrun Gormsen på tlf. 5153 6560 eller 9740 1887. Sidste frist for tilmelding er fredag den 3. marts.

Om Agroskolen

Agroskolen fik sit navn i 1999, da tre gamle vestjyske landbrugsskoler – Borris Landbrugsskole, Hammerum Landbrugs- og Husholdningsskole og Kongensgaard Landbrugsskole i Nr. Nisum – fusionerede og fik hjemsted i Hammerum.

I 2018 fusionerede Agroskolen med Herningsholm Erhvervsskole & Gymnasier, og i 2021 blev det besluttet, at Agroskolen om et par år skal flytte ind i en helt ny landbrugsskole, som bygges i nærheden af Herningsholms campusområde. Samtidig skal skolen præsenteres med et nyt navn: Midt- og Vestjyllands Landbrugsskole.

I tidens løb er der sket mange forandringer på landbrugsskolen i Hammerum. I 1928 oprettedes Hammerum Havebrugsskole i de bygninger, der huser skolen. 10 år senere i 1938 blev bygning-

gerne udvidet for at rumme en ny skole – Hammerum Landbrugs- og Husholdningsskole. I 1989 blev skolen ændret til både at omfatte landbrugsskolen og en tekstil- og sundhedsskole. Ved fusionen i 1999 og oprettelsen af Agroskolen blev fokus igen udelukkende landbrugsskole.

Agroskolen i Hammerum, der er ramme om årsmødet og generalforsamlingen i Hardsyssel Historisk Samfund.

Da landbolivet blev en by i provinsen

"Da landbolivet blev en by i provinsen: Kulturen på landet 1950-2023".

Det er titlen på det foredrag, som professor emeritus Johannes Nørregaard Frandsen holder i forbindelse med Hardsyssel Historisk Samfunds årsmøde lørdag den 11. marts på Agroskolen i Hammerum.

Johannes Nørregaard Frandsen, der bor i Odense, er tidligere professor i litteratur- og kulturvidenskab ved Syddansk Universitet samt leder af universitetets H. C. Andersen Center. Han er født og opvokset i et vestjysk landsogn og er oprindeligt uddannet som landmand. Nørregaard Frandsen har bl.a. skrevet en lang række artikler og bøger om landbokultur, litteratur og sprog og har tidligere skrevet klummen "Liv i sproget" i Kristeligt Dagblad. Han gik på pension i 2020, men er stadig en efterspurgt foredragsholder.

Det handler foredraget om

Om foredraget ved årsmødet i Hardsyssel Historisk Samfund den 11. marts siger Johannes Nørregaard Frandsen:

"I 1950-erne var Danmark uden for de større byer præget af en landbokultur, der havde rod i sogne, landsbyer og andelsbevægelse. Landbruget var førende erhverv og sammen med de kirkelige og folkelige miljøer centrum for en særlig livsform. I de følgende årtier forvandlede livet på landet sig voldsomt med mekanisering, centralisering, specialisering, intensivering samt med afvandring og store ændringer i normer og værdier.

Da velfærdssamfundet etablerede sig, blev livet på landet således udfordret. En gammel selvstændighedskultur brød sammen, og landbokulturen mistede status. Fra 1960-erne satte en urbanisering (bymæssiggørelse) ind, hvor byerne bredte sig. De gamle landsogne blev slidt ned, så det, der engang var midten af Danmark, nu blev marginalt.

Jeg har som kulturforsker undersøgt dette opbrud og dets konsekvenser. Det er denne viden, jeg formidler i foredraget. Det sker i en form, hvor jeg tager både humor og nostalgi til hjælp. Jeg

fortæller om forvandlingerne især i 1950-erne og 1960-erne med udgangspunkt i mit eget liv og søger at fremkalde scener og billeder, der måske vækker genkendelse hos lytterne”.

Professor emeritus Johannes Nørregaard Frandsen, der holder foredrag ved Hardsyssel Historisk Samfunds årsmøde den 11. marts.

De lokalhistoriske arkiver:

I Tarm samles lokalhistorien i Egvad Egnshistoriske Samling

I vores nyhedsbreve til medlemmerne er Hardsyssel Historisk Samfund i gang med en serie af portrætartikler om og med lokalhistoriske arkiver i vores forenings geografiske område. Til dette nyhedsbrev har vi besøgt Egvad Egnshistoriske Samling i Ringkøbing-Skjern Kommune. Tidligere artikler i serien, som også kan læses på vores hjemmeside www.hardsyssel.org: Lokalarkiverne i Hee, Thyborøn-Harboøre-Engbjerg, Ulfborg-Vemb, Gjellerup og Engesvang.

”I 1852 kom en apoteker fra Ærø til et lille vestjysk samfund, knap nok en by, men dog med nogle spredte gårde og huse. Apotekeren, N. E. C. Rasmussen, der på sin hjemegn var kendt som en mand, der gerne prøvede kræfter med nye initiativer, kunne se, at der her ville være muligheder for at sætte noget i gang. På en af gårdene boede sognefogeden, og han bød apotekeren velkommen ved at sælge et stort jordstykke til den tilrejsende. Det gjorde sognefogeden klogt i, for dermed fik Tarm ikke blot sit første apotek, men samtidig en borger, som satte skub i tingene”.

Ovenstående citat stammer fra bogen ”En apoteker kom til – og en by opstod”. Bogen er skrevet af Inger Hansen og udkom i 2002. Den handler om, hvordan Tarm og egnen omkring har udviklet sig i 150 år, siden apoteker Rasmussen kom til byen og bl.a. var foregangsmand i oprettelsen af Tarm Sygehus. Rigtig meget af lokalhistorien i Tarm og sognene omkring gennem de mange år er blevet og bliver fortsat samlet i Egvad Egnshistoriske Samling.

Lille base med fjernlager

Samlingen har i dag base og udgangspunkt i et - i størrelse - beskedent lokale i Tarm Bibliotek. Men i fotos og på papir er Egvad Egnshistoriske Samling både i indhold og omfang en lokalhisto-

risk guldgrube. Det kan der sættes bl.a. følgende tal på: Arkivet har i alt 8.800 fotos og i alt 360 hylde-meter med lokalhistorisk materiale.

- For at skaffe plads nok til det hele har vi et fjernlager i kælderen under Sundhedshuset i Tarm – i øvrigt i det lokale, hvor de døde journaler blev opbevaret, da det nuværende sundhedshus var sygehus. Heldigvis for os og for alle andre lokalhistoriske arkiver er den digitale verden kommet os til hjælp, både i registrering af og tilgængelighed til det omfattende lokalhistoriske materiale. I vores samling har vi indtil nu over 11.300 registreringer digitalt i systemet Arkibas. I dag bliver alt registreret, når vi modtager det. Vi mangler dog at scanne og registrere en del billeder fra tidligere tid, men vi arbejder på at blive helt ud to date, siger Inger Hansen og Kirsten Drejer.

Inger Hansen har siden 1999 været formand for den bestyrelse/arbejdsgruppe, der står for den daglige drift af Egvad Egnshistoriske Samling.

- I modsætning til mange andre lokalhistoriske arkiver har vi ikke en forening bag driften af vores samling og som sådan heller ikke nogen medlemmer. Men vi bestræber os på at have et medlem i bestyrelsen fra hvert af de sogne, der hører under arkivet, og vi holder hvert år et meget velbesøgt årsmøde på skift rundt i sognene med en større udstilling og et foredrag, understreger Inger Hansen.

Erindringscafé med succes

Den lokale opbakning bag samlingens arbejde og arrangementer ses ikke mindst, når man seks gange om året indbyder til erindringscafé med Tarm Bibliotek som mødested.

- Vi startede med erindringscaféen i 2015. Den går ud på, at lokale folk med vidt forskellige baggrunde på skift kommer og fortæller om deres eget livsforløb og ståsted i tilværelsen. Alle mennesker bærer på en god historie, som er interessant og giver genklang hos rigtig mange andre mennesker. Erindringscaféen, hvortil der er gratis adgang, er en stor succes. Skaren af tilhørere kan være lige fra de omkring 30 til langt over 100 mennesker. Det er bl.a. bestyrelsens opgave at finde frem til de lokale personer rundt i sognene, som kan fortælle deres egne gode historier, og efterhånden er rigtig mange villige til at stille op – f.eks. ud fra devisen ”hvis han/hun kunne, så kan jeg også”, siger Inger Hansen med et smil.

En bogfond

Erindringscaféen er et særkende for Egvad Egnshistoriske Samling, selv om andre lokalhistoriske arkiver efterhånden har taget initiativet op og med stor succes. Et andet særkende for samlingen i Tarm er en såkaldt ”bogfond”.

- Vi udgiver ikke en årbog eller årsskrift. Til gengæld udgiver vi med jævne mellemrum bøger og hæfter med særlige temaer, der ofte har aktuelt lokalhistorisk tilsnit. En af temabøgerne har f.eks. været med titlen ”Fotografer i Tarm fra 1866 til 2005”. Overskuddet fra salg af bøger af den art bruger vi bl.a. på at sponsorere andre lokale udgivelser med beskedne tilskud, fortæller Inger Hansen.

Hendes lokalhistoriske interesse blev vakt ved køkkenbordet i barndomshjemmet i Tarm:

- Min far, Niels Poulsen, der var medlem af Ringkjøbing Amtsråd, og den lokale ejendomsmægler mødtes ofte hver lørdag formiddag over en øl, og her blev der fortalt mange historier. Det var her, at jeg fik ”de lange ører” til lokalhistorien, og det har hængt ved siden. Også i mine mange år

som lægesekretær på det daværende Tarm Sygehus var jeg på sidelinjen vidne til meget spændende lokalhistorie, siger Inger Hansen.

Det tænder dem

Bibliotekar Kirsten Drejer er i sin tjans som arkivleder i Egvad Egnshistoriske Samling et omdrejningspunkt for arbejdet i samlingen. Det er hende, der løbende digitalt registrerer alt det (fotos og skriftligt materiale), der kommer ind i arkivet, så det bliver let tilgængeligt for eftertiden.

- Det giver mig jo en helt unik mulighed for at lære mit lokalområde at kende i alle dens afskygninger. Og det allerbedste ved mit arbejde er, når jeg kan hjælpe folk med at finde frem til det, de søger i lokalhistorien – personer, begivenheder og meget andet. Det er ofte et spændende detektivarbejde, understreger Kirsten Drejer.

Ud over de mange lokalhistoriske vinkler er der to ting, der er helt afgørende for Kirstens, Ingers og den øvrige bestyrelses engagement i arbejdet i og for Egvad Egnshistoriske Samling:

- Fællesskabet om arbejdet og arrangementer og det sociale samvær i alle dens afskygninger betyder rigtig meget, siger Inger Hansen og Kirsten Drejer.

Fakta om Egvad Egnshistoriske Samling

- * Egvad Egnshistoriske Samling opstod som idé i slutningen af 1960-erne i forbindelse med, at den nye storkommune, Egvad, blev dannet den 1. april 1966. Ildsjæle på egnen blev enige om at oprette et fællesarkiv for alle sogne i den nye storkommune, og man begyndte straks at indsamle materiale. Egvad Egnshistoriske Samling blev stiftet i 1970 og omfattede følgende sogne: Egvad, Hemmet, Lønborg, Nørre Bork, Sønder Bork, Sønder Vium, Tarm, Ådum, Hoven og Lyne. De tre sidstnævnte sogne har med årene oprettet deres egne arkiver, men der er stadig et godt samarbejde mellem alle sogne om opsamling og formidling af lokalhistorien.
- * Den daværende bibliotekar på Tarm Bibliotek, Egon Hansen, var et væsentligt omdrejningspunkt i organiseringen af Egvad Egnshistoriske Samling. Han sørgede bl.a. for, at alt indsamlet lokalhistorisk materiale blev lagt på EDB på bibliotekets database. Siden har den egnhistoriske samling haft sin tilknytning til Tarm Bibliotek. Bibliotekar Kirsten Drejer yder som arkivleder fem timers hjælp om ugen til at inddatere og registrere alt indsamlet lokalhistorisk materiale i systemet Arkibas, som stort set alle lokalhistoriske arkiver benytter i dag.
- * Egvad Egnshistoriske Samling ledes af en bestyrelse/arbejdsgruppe. Man bestræber sig på at have et medlem fra hvert sogn, der hører under arkivet. I øjeblikket består gruppen af syv personer, som sørger for at indsamle og beskrive billeder m.m., inden materialet bliver afleveret til registrering. Arbejdsgruppen mødes som regel en gang om måneden eller efter yderligere behov.
- * Siden 2012 har Egvad Egnshistoriske Samling haft et lille lokale til rådighed på Tarm Bibliotek. Her er der en ugentlig åbningsdag på fire timer, hvor bibliotekar og arkivleder Kirsten Drejer har de fleste vagter, men suppleret af formanden for arbejdsgruppen/bestyrelsen, Inger Hansen. For at få plads til alle arkivalier har man et "fjernarkiv" under Sundhedscentret i Tarm – det tidligere Tarm Sygehus.

Seks af de syv medlemmer i bestyrelsen/arbejdsgruppen for Egvad Egnshistoriske Samling. Bagest fra venstre: Benny Jakobsen, Hemmet, Karen Sommer Larsen, Sdr. Bork, og Bent Husted, Lønborg. Forrest fra venstre: Lauge Sørensen, Tarm (Sdr. Vium), Jutta Christensen, Lyne, og Lars Elvig Jensen, Nr. Bork. Formanden for gruppen, Inger Hansen, Tarm, er ikke med på billedet. (Det var hende, der fotograferede sine kolleger).

Egvad Egnshistoriske Samling får til stadighed mange bidrag til samlingen fra de sogne, der er tilknyttet. Her ses medlem af bestyrelsen/arbejdsgruppen, Lars Elvig Jensen med postkort fra Nr. Bork.

For at få plads til alt det indleverede lokalhistoriske materiale har Egvad Egnshistoriske Samling et "fjernlager" i kælderen under Sundhedshuset i Tarm (det tidligere Tarm Sygehus).

Arkivleder i Egvad Egnshistoriske Samling, Kirsten Drejer, (tv) og formanden for samlingens bestyrelse/arbejdsgruppe, Inger Hansen. Inger Hansen har gennem årene skrevet mange lokalhistoriske bøger, bl.a. bogen med titlen "En apoteker kom til - og en by opstod". Bogen, der udkom i 2002, handler om, hvordan byen Tarm og egnen omkring har udviklet sig i 150 år.

DE NÆSTE ARRANGEMENTER

Efter årsmødet den 11. marts på Agroskolen i Hammerum har Hardsyssel Historisk Samfund yderligere to arrangementer i 2023 – sommermødet lørdag den 11. juni og Historiens Dag lørdag den 28. oktober.

Sommermødet den 11. juni holdes på Lønborggård ved Tarm. Her holder tidligere museumsdirektør på Ringkøbing-Skjern Museum, Kim Clausen, foredrag om Skjern Å projektet. Dagen kan afsluttes med, at deltagerne i mødet sammen med Kim Clausen kører ud til Provstgårds Hus, hvorfra der er en fantastisk udsigt over Skjern Å.

Historiens Dag lørdag den 28. oktober byder traditionen tro bl.a. på præsentation af årets nummer af Hardsyssels Årbog. Endnu er mødestedet og programmet for arrangementet ikke helt på plads, men det meldes hurtigst muligt i vores nyhedsbrev.

Sæt allerede nu kryds i din kalender ved datoerne for de to arrangementer.